

Sygn. akt I ACz 502/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Wojciech Kościółek (spr.)

Sędziowie: SSA Jerzy Bess

SSO Beata Kurdziel (del.)

po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2016 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie zawarte w punkcie III wyroku z dnia 4 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 533/15

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie zawarte w punkcie III wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 4 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 533/15, w ten sposób, że zasądzić od powoda M. M. na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120.00 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

II. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie;

III. przyznać od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz adwokata M. W. kwotę 147.60 zł (sto czterdzieści siedem złotych sześćdziesiąt groszy) w tym 27,60 zł podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

SSA Jerzy Bess SSA Wojciech Kościółek SSO Beata Kurdziel

Sygn. akt I ACz 502/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 533/15, Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo M. M. przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K. o zadośćuczynienie (punkt I wyroku), przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata M. W. kwotę 4.428 zł wraz z podatkiem od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (punkt II wyroku), a także zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (punkt III wyroku).

Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III wyroku Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 102 k.p.c. oraz aktualną sytuację i możliwości zarobkowe powoda przebywającego w zakładzie karnym.

Zażalenie na postanowienie zawarte w punkcie III wyroku wniósł powód, wnosząc o zmianę orzeczenia o kosztach procesu poprzez nieobciążanie go tymi kosztami w trybie art. 102 k.p.c. w zw. z § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 461 oraz z 2015 r. poz. 616 i 1079) w zw. z art. 99 k.p.c. Pełnomocnik powoda z urzędu wniósł także o zasądzenie na jego rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu zażaleniowym, oświadczając jednocześnie, że nie zostały one opłacone w całości ani w części.

Skarżący zarzucił zaskarżonemu postanowieniu naruszenie przepisów postępowania, tj. przywołanego wyżej przepisu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w zw. z art. 99 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie.

W uzasadnieniu zażalenia wskazał, że orzeczenie w przedmiocie zasądzenia od powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego zawarte w zaskarżonym postanowieniu jest błędne. Zgodnie bowiem z treścią art. 99 k.p.c. stronom reprezentowanym przez radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata, co oznacza konieczność zastosowania przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Żalący podkreślił, że zgodnie z treścią § 11 ust. 1 pkt 25 tego rozporządzenia, stawka minimalna w sprawach o odszkodowanie lub o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania wynosi 120 zł, a zatem w takiej wysokości mógł zostać orzeczony zwrot kosztów zastępstwa procesowego dla strony wygrywającej. Skarżący powołał się nadto na zasadność nieobciążania powoda w ogóle kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c. z uwagi na jego trudną sytuację finansową, tj. pozbawienie wolności i brak możliwości zarobkowych.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana Skarb Państwa - Dyrektor Aresztu Śledczego w K. - reprezentowana przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa - wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu wskazała, iż powoda nie dotyczy przypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., który uzasadniałoby nieobciążanie go w całości kosztami. Odnosząc się zaś do niezastosowania przez Sąd Okręgowy wskazanego przepisu rozporządzenia zauważyła, że powód dochodził zadośćuczynienia nie tylko z tytułu niezapewnienia właściwych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności, ale także z uwagi na rozstrój zdrowia w postaci pogorszenia wzroku. W konsekwencji podstawa faktyczna dochodzonego roszczenia nie mieściła się w dyspozycji przedmiotowego przepisu. Strona pozwana zauważyła nadto, że według tej samej stawki zostało przyznane wynagrodzenie dla pełnomocnika powoda z urzędu, co skarżący zupełnie pomija, składając wniosek o przyznanie kolejnego wynagrodzenia. Podkreśliła przy tym, że przy słuszności stanowiska żalącego wniosek ten stanowiłby rażące nadużycie prawa, gdyż zmierzałby do uzyskania kolejnego wynagrodzenia mimo, że dotychczasowe zostało przyznane w wysokości wielokrotnie wyższej. Strona pozwana powołała się także na możliwość uzyskania przez powoda w przyszłości niezbędnych środków finansowych, dodając, że nieuprawnione jest utożsamianie faktu pozbawienia wolności z brakiem możliwości zarobkowych, zaś złożone przez powoda oświadczenie majątkowe zostało wypełnione nierzetelnie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że z uwagi na zakres zaskarżenia Sąd Apelacyjny był władny do dokonania wyłącznie oceny prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego zawartego punkcie III wyroku z dnia 4 grudnia 2015 r. Poza zakresem niniejszego postępowania zażaleniowego pozostawała natomiast zgodność z prawem rozstrzygnięcia zawartego w punkcie II tego wyroku, w którym Sąd I instancji przyznał stosowne wynagrodzenie na rzecz pełnomocnika powoda z urzędu.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko skarżącego, iż rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jest w zaskarżonym zakresie, tj. w zakresie w jakim Sąd ten zasądził od powoda na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, nieprawidłowe. Należy bowiem zauważyć, że powód dochodził w niniejszym postępowaniu kwoty 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, ból i cierpienie wynikłe z zachowania pozwanego, spowodowane warunkami w Areszcie Śledczym w K., a także kwoty 15.000 zł na wskazany przez powoda cel społeczny z tego samego tytułu. W uzasadnieniu pozwu powód powołał się przy tym na warunki panujące w celach, w których przebywał w Areszcie Śledczym w K., wskazując, że warunki te spowodowały u niego krzywdę, a także uszczerbek na zdrowiu psychicznym i fizycznym. Powód podniósł w szczególności, że powierzchnia cel była niezgodna z przepisami prawa, nie miał zapewnionego dostępu do światła dziennego, a światło sztuczne miało charakter pulsujący. W ocenie powoda spowodowało to pogorszenie stanu jego wzroku. Powód powołał się także na brak dopływu świeżego powietrza, niezabudowany kącik sanitarny, a także złe warunki panujące w łazni oraz w samych celach mieszkalnych.

Mając na uwadze powyższe, ustalenie wysokości kosztów zastępstwa procesowego, które powód winien - jako strona przegrywająca - zwrócić Skarbowi Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa winna zostać ustalona na podstawie § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej urzędowi (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461) w zw. z art. 99 k.p.c. W myśl tego przepisu stawka minimalna za prowadzenie sprawy o odszkodowanie lub o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania wynosi 120 zł. Jak podkreślił przy tym Sąd Najwyższy, określenie "związane z warunkami wykonywania kary (...)" wiąże podstawę faktyczną żądania zadośćuczynienia lub odszkodowania z powstaniem krzywdy lub szkody wskutek zdarzenia mającego swe źródło w warunkach fizycznych zakładu penitencjarnego. Chodzi zatem o sytuacje, gdy skazany (aresztowany) zostaje osadzony w zakładzie, w którym standardy wykonywania kary w zakresie wielkości, wyposażenia celi, odżywienia stosownie do stanu zdrowia, opieki lekarskiej i innych świadczeń, do których ten zakład jest obowiązany nie odpowiadają wymaganiom ustawowym, co powoduje określoną szkodę albo krzywdę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., IV CZ 128/13, LEX nr 1436182).

W świetle przywołanych wyżej twierdzeń pozwu nie może budzić wątpliwości, że dochodzona przez powoda kwota tak zadośćuczynienia, jak i ta przeznaczona na wskazany przezeń cel społeczny miała zrekompensować mu krzywdę spowodowaną niewłaściwymi warunkami panującymi w Areszcie Śledczym w K.. Przedmiotem niniejszej sprawy było zatem zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności w rozumieniu przywołanego przepisu rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r., co uzasadniało zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwoty 120 zł, nie zaś jak uczynił to Sąd Okręgowy - bez bliższego zresztą uzasadnienia - kwoty 1.200 zł. Nie można jednocześnie podzielić stanowiska strony pozwanej zawartego w odpowiedzi na zażalenie, iż przyjęcie wyższej stawki minimalnej było uzasadnione powołaniem się przez powoda także na rozstrój zdrowia w postaci pogorszenia wzroku. Po pierwsze, powód nie dochodził bowiem z tego tytułu żadnej odrębnej kwoty pieniężnej ani też zaspokojenia roszczeń niepieniężnych, po drugie zaś przyczyną wystąpienia u powoda tego uszczerbku na zdrowiu miały być warunki panujące w Areszcie Śledczym w K., a więc kwota ta stanowiłaby ewentualnie odszkodowanie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności, objęte podobnie jak zadośćuczynienie przywołanym wyżej przepisem rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. Zasądzenie wskazanej kwoty na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa wynika natomiast z treści art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa (t.j. Dz.U. 2013, poz. 1150).

Na uwzględnienie nie zasługiwały natomiast twierdzenia skarżącego, iż zasadne było całkowite odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu w trybie art. 102 k.p.c. Fakt odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności nie może bowiem sam w sobie uzasadniać zastosowania tego przepisu, a powód występując z niniejszym powództwem przeciwko Skarbowi Państwa winien liczyć się obowiązkiem poniesienia z tego tytułu określonych kosztów, tym bardziej, że ich wysokość - po dokonaniu przez Sąd Apelacyjny stosownej zmiany zaskarżonego postanowienia - nie może być uznana za wysoką.

W rezultacie Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżone postanowienie zawarte w punkcie III wyroku z dnia 4 grudnia 2015 r. na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. (punkt I postanowienia) oraz oddalił zażalenie w pozostałej części na podstawie art. 385 k.p.c..

W punkcie III postanowienia Sąd Apelacyjny przyznał natomiast pełnomocnikowi powoda z urzędu kwotę 147,60 zł z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu zażaleniowym, w tym kwotę 27,60 zł tytułem należnego podatku od towarów i usług. Podstawę prawną tego rozstrzygnięcia stanowił przy tym konsekwentnie § 2 ust. 3 i § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej urzędowi.

SSA Jerzy Bess SSA Wojciech Kościółek SSO Beata Kurdziel